

Nr 482.

Av herrar **Olsson** i Ramsta och **Osberg**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 211, angående anslag till arbeten till motverkande av arbetslösheten.

I Kungl. Maj:ts proposition, nr 211, begäres ett reservationsanslag för budgetåret 1933/1934 av 75,000,000 kronor till motverkande av arbetslösheten. Propositionen bygger i huvudsak på beredskapsarbetslinjen. Av dessa 75 miljoner kronor skulle 20 miljoner kronor användas till främjande av bostadsbyggande och 30 miljoner utgå som bidrag till kommunala arbeten. Det i statsverkspropositionen framlagda förslaget till arbetsanskaffningsprogram slutar på en kostnadssumma av 159,880,600 kronor. Det är alltså avsevärda belopp, som begäras. De föreslagna arbetena, som skulle komma till utförande, äro väl nyttiga och delvis nödiga, men då det gäller det belopp av närmare 57 miljoner kronor, som från kommunikationsdepartementet skulle utgå till arbetslöshetens bekämpande, torde kunna ifrågasättas, om vi i längden ha råd att lägga ned så stora summor på vårt vägväsende. Vad vi framför allt fäst oss vid är, att genom de föreslagna arbetenas utförande ingen varaktig avfolkning från de arbetslösa skara äger rum. Det hela resulterar endast däri att till en viss del söka bemästra den närmaste tidens arbetslöshet. Vi medgiva villigt att problemet är oerhört svårt. Skulle den stora arbetslösheten kunna tänkas vara av mera övergående karaktär, så att om något år industrien kunde absorbera större delen av de nu arbetslösa, då vore kanske ej så mycket att invända mot de nu föreslagna beredskapsarbetena. Då vi emellertid knappast kunna hysa en sådan förhoppning, anse vi att i god tid en plan bör utarbetas, som avser att i någon mån bereda några procent av de nu arbetslösa arbete för framtiden.

Med den stora arbetslöshet, som nu råder, och inför de starka rationaliseringssträvanden, som nu äga rum på alla områden, är det tydligt, att, även med en förbättrad världskonjunktur, svårigheter komma att uppstå att sätta alla lediga armar i produktivt arbete. Sociala jordutredningens förslag om framskapandet av mindre jordbrukslägenheter om 2 à 4 hektar jord till skogs- och jordbruksarbetare förnämligast i Norrland, vilket förslag av Kungl. Maj:ts förelagts årets riksdag, är ett uppslag, som man kan rubricera med orden: »åter till jorden».

Den expansion av industrien, som den nu levande generationen fått bevittna och som kunnat giva en växande befolkning levebröd, har stannat av. Maskinerna stanna och människorna bliva utan arbete och bröd. I en sådan situation är det helt naturligt att frågan måste uppstå: Kan möjligen den svenska jorden ännu bereda arbete och uppehälle åt några tusental familjer? Vi tro, att på denna fråga måste man svara ja. Jord finnes nu i överflöd att köpa i den all-

männan marknaden, och stora vidder svensk jord kunna ännu utvinnas genom torrläggning.

Av dessa närmare 200,000 arbetslösa finnas med all säkerhet flera tusen, som äro vana vid jordbruksarbete och som skulle passa att återföra till jorden.

Den vanliga egnahems- och småbrukslåneverksamheten passar dock ej för ett sådant återförande. Här gäller det merendels personer utan annat kapital än en frisk och stark kropp och vilja att arbeta. Då nu emellertid staten på ett eller annat sätt måste draga försorg om dessa arbetslösa skaror och årets riksdag ställes inför uppgiften att anslå närmare 200 miljoner kronor för detta ändamål, utan att därmed vinnes en varaktig arbetsanställning för ens ett mindre antal av de arbetslösa, kan man med fog fråga sig: Gives det då ingen möjlighet för statsmakterna att åtminstone för några tusental arbetslösa bereda framtida arbete? På denna fråga svara vi: Jo, den möjligheten finnes. För närvarande är det ingen brist på jord till salu. Priset torde nu också ligga så lågt, att jordbruksjord nu kan köpas i Mellan-Sverige till 250 à 300 kronor per tunnland. I Norrland hava de större bolagen utbjudit stora arealer jordbruksjord till salu. Staten förfogar också över egendomar lämpliga för styckning. Framför allt böra sådana större gårdar inköpas för styckning, som hava förfallna åbyggnader. Vi kunna alltså utgå ifrån att lämplig jord för nyskapandet av låt oss säga 2,500 nya småbruk om året under en fyraårsperiod är till finnandes. Dessa småbruk böra i regel göras så stora, att de bereda full sysselsättning åt en familj. Tjugo à trettio tunnland jord med litet skogs- och hagmark är en lämplig areal. För 2,500 småbruk skulle alltså erfordras cirka 50,000 à 75,000 tunnland åkerjord. Inköpssumman härför torde kunna beräknas till högst 15 à 25 miljoner kronor.

Genom en planmässig organisation av det hela, där staten helt trädde in för uppförandet av nödvändiga bostads- och ekonomihus, skulle väl uppförandet av nödiga hus icke behöva draga större kostnader än omkring 6 à 8,000 kronor per småbruk. Byggnaderna skulle alltså för 2,500 småbruk gå till 15 à 20 miljoner kronor. Vi tänka oss, att staten från egna skogar tillhandahåller i största möjliga utsträckning nödigt timmer och sågade skogsprodukter för ändamålet till självkostnadspriser. Naturligtvis kan kostnaderna avsevärt förminskas, om en standardisering äger rum. Detta är en förutsättning för att det hela skall lyckas och de blivande jordbrukarna skola kunna existera och förrenta det hela.

För en period av fyra år skulle sålunda framskapas 10,000 nya småbruk och lika många arbetslösa beredas varaktig sysselsättning.

Vid realiserandet av denna plan skulle en hel del arbetslösa beredas sysselsättning, dels skogs- och sågverksarbetare, dels ock byggnadsarbetare, snickare och murare. Vid överlåtandet av ett sådant småbruk till arbetslösa arbetare skulle priset ytterligare nedbringas därigenom, att en del av kostnaderna för husens uppförande finge betraktas såsom utgifter för bekämpandet av arbetslösheten. Låt oss säga att 4 à 5 tusen kronor härigenom avskrevos från brutto-

kostnaden. Dessa småbruk om 20 å 30 tunnland åkerjord skulle sålunda komma att stå i ett pris av 8 å 12 tusen kronor. Om sedan förräntningen av detta kapital beräknades efter endast 4 procent, skulle vid eventuellt köp av gården den årliga utgiften kunna hållas inom rimliga gränser. Man kan också tänka sig att i första hand dessa gårdar överlämnades på arrende med rätt till senare inköp. De, som skulle övertaga dessa småbruk, finge naturligtvis också hjälpas till en första uppsättning, som med nuvarande låga priser torde kunna beräknas till 3,000 kronor. Dessa uppsättningslån finge under de 4 första åren lämnas amorterings- och räntefria. Härför skulle alltså erfordras ytterligare 8 miljoner kronor.

När det sedan gällde att utse lämpliga sökande till dessa småbruk, finge naturligtvis sökandens arbetsbetyg och föregående verksamhet läggas till grund för en sådan prövning. Man kan också tänka sig, att man krävde rekommendationer av kommunala myndigheter, såsom kommunalnämnd och kommunalfullmäktige. Om sökanden kunde prestera någon insats av sparat eget kapital, så borde även detta tagas i betraktande men ej vara utslagsgivande. Naturligtvis finge man tillse, att de förutvarande jordbruksarbetarna på de till styckning inköpta gårdarna ej bleve arbetslösa, utan att de utav dessa, som voro gifta och lämpliga att bliva egna jordbrukare, finge tillfälle att övertaga gårdar.

Frågan måste anses vara av sådan nationalekonomisk betydelse, att den bör komma under allvarligt övervägande och en sakkunnig, skyndsam utredning. Detta så mycket hellre som den sociala jordutredningen på sätt och vis är inne på dessa linjer. Nu kan det kanske invändas, att — då den sociala jordutredningen tydligen har sitt intresse riktat på denna fråga — någon hänvändelse från riksdagens sida till Kungl. Maj:t i denna angelägenhet icke kan anses påkallad. Häremot vilja vi endast framhålla, att den av oss här skisserade planen är av sådana dimensioner, att man väl knappast kan tänka sig att sociala jordutredningen utan uttalande från riksdag och Kungl. Maj:t ger sig in på att utreda ett så pass vittgående förslag.

Med stöd av det ovan anförda få vi därför vördsamt hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om en skyndsam utredning angående verk samma åtgärder till arbetslöshetens bekämpande genom framskapandet av cirka 2,500 nya småbruk per år under en tid av fyra år i enlighet med av oss här skisserad plan och framläggandet för riksdagen av det resultat, till vilket utredningen kan komma.

Stockholm den 4 april 1933.

Gustaf Olsson

i Ramsta.

Oscar Osberg.